Eiropas Parlaments
2024-2029

PIEŅEMTIE TEKSTI

P10_TA(2025)0166

Atbildes reakcija uz Ķīnas kritiski svarīgu izejvielu eksporta ierobežojumiem

Eiropas Parlamenta 2025. gada 10. jūlija rezolūcija par atbildes reakciju uz Ķīnas kritiski svarīgu izejvielu eksporta ierobežojumiem (2025/2800(RSP))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Ķīnu,

– ņemot vērā gaidāmo ES un Ķīnas augstākā līmeņa sanāksmi, kas plānota 2025. gada 24.–25. jūlijā,

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 11. aprīļa Regulu (ES) 2024/1252, ar ko izveido satvaru tam, kā nodrošināt drošu un ilgtspējīgu apgādi ar kritiski svarīgām izejvielām, un groza Regulas (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1724 un (ES) 2019/1020[1], zināma arī kā Kritiski svarīgo izejvielu akts (CRMA),

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 13. jūnija Regulu (ES) 2024/1735 par pasākumu satvara izveidi Eiropas neto nulles emisiju tehnoloģiju izgatavošanas ekosistēmas stiprināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2018/1724[2] (Neto nulles emisiju industrijas akts),

– ņemot vērā G7 valstu līderu paziņojumu par G7 kritiski svarīgo izrakteņu rīcības plānu,

– ņemot vērā Komisijas 2025. gada 26. februāra paziņojumu “Tīras rūpniecības kurss – kopīgs konkurētspējas un dekarbonizācijas ceļvedis” (COM(2025)0085),

– ņemot vērā sarunas par tīrām tirdzniecības un investīciju partnerībām, ko risina ES, un ES kritiski svarīgo izejvielu

---

1 OV L, 2024/1252, 3.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj.

2 OV L, 2024/1735, 28.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.

partnerības,

– ņemot vērā Komisijas un Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos 2023. gada 20. jūnija kopīgo paziņojumu par Eiropas ekonomiskās drošības stratēģiju (JOIN(2023)0020) un Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas runu par riska mazināšanu Eiropas Politikas centrā 2023. gada 30. martā un Eiropas Parlamentā 2023. gada 18. aprīlī,

– ņemot vērā ES un Ķīnas 13. stratēģisko dialogu, kas 2025. gada 2. jūlijā Briselē notika starp Komisijas priekšsēdētājas vietnieci / Savienības Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos Kaju Kallasu un Ķīnas ārlietu ministru *Wang Yi*,

– ņemot vērā Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas paziņojumus G7 samitā Kananaskisā (Alberta) 2025. gada 16.–17. jūnijā,

– ņemot vērā Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) noteikumus, jo īpaši nediskriminācijas un pārredzamības principus attiecībā uz eksporta ierobežojumiem,

– ņemot vērā PTO strīdu izšķiršanas nolēmumus DS431, DS432 un DS433 par Ķīnas retzemju elementu eksporta ierobežojumiem,

– ņemot vērā ANO Vadošos principus uzņēmējdarbībai un cilvēktiesībām,

– ņemot vērā Reglamenta 136. panta 2. un 4. punktu,

A. tā kā 2025. gada 4. aprīlī Ķīna sāka piemērot eksporta ierobežojumus 7 no 17 retzemju elementiem un pastāvīgajiem magnētiem, ieviešot neautomātisku licenču sistēmu, un kā pamatojumu minēja divējāda lietojuma un drošības apsvērumus; tā kā to preču sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojumi, ir iekļauti vidējie un smagie retzemju metāli (samārijs, gadolīnijs, terbijs, disprozijs, lutēcijs, skandijs un itrijs);

B. tā kā kritiski svarīgās izejvielas ir būtisks resurss plašam rūpniecības produktu un procesu klāstam, tostarp tādās kritiski svarīgās nozarēs kā tīras tehnoloģijas, digitālās tehnoloģijas, veselības aprūpe un aizsardzība; tā kā droša un ilgtspējīga kritiski svarīgo izejvielu piegāde ir būtiska, lai sasniegtu Savienības mērķus klimata, digitālajā, konkurētspējas un aizsardzības jomās;

C. tā kā eksporta apjoms it kā ir samazinājies par līdz pat 80 %, kas būtiski ietekmē dažādas nozares, piemēram, elektronikas un patērētāju tehnoloģijas, zaļo enerģiju un atjaunojamos energoresursus, autobūves nozari, kosmisko aviāciju un veselības aprūpi;

D. tā kā ES atkarība no Ķīnas kritiski svarīgo izejvielu jomā ir

turpinājusi pieaugt vai labākajā gadījumā joprojām ir pastāvīgi liela; tā kā globālā retzemju metālu piegādes ķēde ir ļoti koncentrēta Ķīnā, kas kontrolē aptuveni 75 % kalnrūpniecības produkcijas un 85 % pārstrādes jaudas, sasniedzot vairāk nekā 95 % dažu retzemju metālu, piemēram, terbija, itrija un disprozija, gadījumā; tā kā ES joprojām ir pārāk atkarīga no trešām valstīm attiecībā uz kritiski svarīgu izejvielu piegādi, jo īpaši tā ir gandrīz pilnībā atkarīga no Ķīnas attiecībā uz konkrētu retzemju elementu piegādi; tā kā ES apmierina 98 % no tās pieprasījuma pēc pastāvīgajiem magnētiem un 92 % no pieprasījuma pēc NdFeB magnētiem, importējot tos no Ķīnas;

E. tā kā Ķīna ir ievērojami paplašinājusi savu dominējošo stāvokli kritiski svarīgu izejvielu un starpproduktu ieguvē, pārstrādē un attīrīšanā pasaulē, radot stratēģisku atkarību galvenajās vērtības ķēdēs, ko tā reizēm ir apzināti izmantojusi ierobežojošu tirdzniecības pasākumu veidā; tā kā Ķīna 2010. gadā vispirms ierobežoja retzemju metālu eksportu saistībā ar teritoriālo strīdu ar Japānu un Apelācijas institūcija šo ierobežojumu atzina par nesaderīgu ar PTO noteikumiem; tā kā Ķīna no 2023. gada 1. augusta ir arī piemērojusi plašu valsts kontroli tādu izejvielu eksportam, kas klasificētas kā stratēģiskas un/vai kritiski svarīgas saskaņā ar ES, tostarp gallijam un germānijam, grafītam no 2023. gada decembra, no 2024. gada 15. septembra — antimona produktiem, no 2025. gada 4. februāra — volframam un bismutam un no 2025. gada 17. aprīļa — skandijam;

F. tā kā šo eksporta ierobežojumu īstenošana jau ir sākusi ārkārtīgi negatīvi ietekmēt ES rūpniecību, tostarp autobūves nozari, un 2025. gada maijā uz laiku tika slēgtas 17 montāžas līnijas; tā kā ir daudzas nozares, kas varētu saskarties ar traucējumiem, piemēram, veselības aprūpe, kosmoss un aizsardzība, tostarp kaujas lidmašīnas, lidaparāti, droni un precīzi vadāmas ieroču sistēmas, vējturbīnas un akumulatori, kā arī varētu tikt skarta zaļā un digitālā pārkārtošanās kā tāda;

G. tā kā Ķīnas licencēšanas procedūra paredz, ka pieteikuma iesniedzējiem ir jāatklāj sensitīva informācija Ķīnas iestādēm, kas ir ekonomiskās konfidencialitātes pārkāpums; tā kā Ķīnas 2024. gada decembrī atjauninātais eksporta kontroles satvars piešķir Ķīnas Tirdzniecības ministrijai, Valsts padomei un Centrālajai militārajai komisijai lielāku rīcības brīvību eksporta kontrolei pakļaut preces, kas nav oficiāli uzskaitītas kā divējāda lietojuma preces; tā kā šie jaunie noteikumi ietver pasākumus ar eksteritoriālu piemērošanu;

H. tā kā ES piemēro eksporta kontroli konkrētiem kritiski svarīgu un progresīvu materiālu veidiem, taču šī kontrole nepārprotami ir vērsta uz materiālu veidiem ar precīziem tehniskiem parametriem, kas saistīti ar to izmantošanu konkrētos militāros lietojumos, neietekmē tirdzniecību ar komerciāliem nesensitīviem ražojumiem un veido tikai nelielu daļu no attiecīgo materiālu kopējā eksporta;

I. tā kā Ķīna ir apzināti īstenojusi stratēģiju samazināt cenas pasaules tirgū, vienlaikus saglabājot savu iekšzemes tirgu slēgtu, par labu tās valstij piederošiem uzņēmumiem, ko papildina ievērojamas subsīdiju shēmas, kas rada būtiskus globālās konkurences izkropļojumus un apdraud ES un dalībvalstu nesenos centienus saglabāt ES atlikušās ieguves rūpniecības nozares darbotiesspējīgas;

J. tā kā ES 2024. gada aprīlī pieņēma CRMA kā sākumpunktu centieniem uzlabot ES kritiski svarīgo izejvielu un stratēģisko izejvielu piegādes noturību un autonomiju; tā kā CRMA pievēršas gan piedāvājuma, gan pieprasījuma pusei, tostarp ar ražošanas mērķiem, ar resursu efektivitāti, kas vērsta uz patēriņa samazināšanu, un ar ĪRM aizstāšanu; tā kā CRMA pamatā ir apritīgums ar mērķi ir līdz 2030. gadam segt 25 % no Savienības stratēģisko izejvielu vajadzībām, veicot reciklēšanu, un mērķis no atkritumiem reciklēt ievērojami lielāku daudzumu katras stratēģiskās izejvielas, tostarp magnētu;

K. tā kā gaidāmais ES un Ķīnas samits ir iespēja iesaistīties dialogā, vienlaikus turpinot stingri iestāties pret piespiešanu;

L. tā kā Ķīna joprojām piemēro sankcijas pret bijušo EP deputātu, dalībvalstu parlamentu deputātiem un Eiropas ideju laboratorijām,

1. stingri nosoda Ķīnas lēmumu ieviest retzemju metālu eksporta ierobežojumus, kas ir apturējis eksportu un būtiski traucējis piegādes ķēdes, kuras ir būtiskas autobūves nozarei, aizsardzības ražotājiem, pusvadītāju ražotājuzņēmumiem, zaļajām tehnoloģijām, veselības aprūpes lietojumiem un daudzām citām nozarēm ES un visā pasaulē; uzskata, ka Ķīnas rīcība nav attaisnojama un tās nolūks ir piespiešana, ņemot vērā milzīgo sviras efektu, ko nodrošina Ķīnas gandrīz pilnīgais monopolstāvoklis pasaules tirgū;

2. uzskata, ka Ķīna šos eksporta ierobežojumus izmanto, lai stiprinātu savu pozīciju sarunās; uzsver, ka ES kategoriski ir jānoraida jebkādi Ķīnas mēģinājumi izmantot šos ierobežojumus, lai piespiestu piemērot koncesijas attiecībā uz citiem pašreizējiem tirdzniecības šķēršļiem, un uzskata, ka jebkādas Ķīnas koncesijas šajā ziņā apgrūtinātu ES spēju aizsargāt sevi no tagadējās un turpmākās piespiešanas;

3. uzsver, cik būtiski ir gaidāmajā ES un Ķīnas samitā paust bažas par Ķīnas noteiktajiem eksporta ierobežojumiem attiecībā uz retzemju metāliem un par šo ierobežojumu plašāku ietekmi uz globālajām piegādes ķēdēm; ir pārliecināts, ka eksporta kontrolei jābūt daļai no daudzpusējas pieejas, kuras mērķis ir aizsargāt starptautisko drošību un nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus visā pasaulē, uzstāj, ka vienpusējai kontrolei ir jāaprobežojas vienīgi ar to, ko obligāti prasa valsts drošības apsvērumi un ko paredz pārredzami un skaidri definēti noteikumi, un līdz ar to uzsver, ka Ķīnas rīcība ir

pretrunā daudzpusējiem noteikumiem un praksei, un aicina Komisiju un dalībvalstis ieņemt stingru un vienotu nostāju, sadarboties ar Ķīnu, lai rastu strukturālu risinājumu, un turpināt dialogu ar Ķīnu šajā jomā;

4. mudina Ķīnas iestādes veikt reālus pasākumus saistībā ar iesniegto priekšlikumu un pilnībā atcelt eksporta ierobežojumus; kamēr tas nav izdarīts, pieņem zināšanai Ķīnas iestāžu neseno priekšlikumu izveidot tā sauktās zaļās joslas, kuru mērķis ir vienkāršot procedūras Eiropas uzņēmumiem;

5. uzsver, ka ES steidzami ir jāpalielina sava stratēģiskā ietekme un jākļūst neaizstājamai, ko panāktu, apzinot, padarot operatīvas un stiprinot jomas, kurās ES ir būtiskas pirmās nepieciešamības preču un tehnoloģiju priekšrocības salīdzinājumā ar Ķīnu, lai stiprinātu ES stratēģisko autonomiju, vai ierobežojot augsta riska Ķīnas pārdevēju piekļuvi ES iekšējam tirgum saskaņā ar ES un starptautiskajām tirdzniecības tiesībām;

6. uzskata, ka Ķīnas pasākumi ir kritiski svarīgu izejvielu piegādes ceļu nepamatota izmantošana par ieroci, kas Ķīnu padara par neuzticamu resursu avotu kritiski svarīgām nozarēm un apdraud Savienības ekonomiskās un drošības pamatintereses;

7. ir ļoti nobažījies par Ķīnas iestāžu noteiktajām prasībām, ar ko pieteikuma iesniedzējiem, kuri piesakās eksporta atļaujai, ir jāatklāj sensitīvi dati, un pauž bažas par ievērojamo risku, ka šādi varētu tikt nopludinātas tehnoloģijas, kas saistītas ar aizsardzības industriālās bāzes vērtības ķēdi un valsts drošības noslēpumiem, un uzsver, ka šāda rīcība var kalpot par turpmākas piespiešanas instrumentu; uzskata, ka ir būtiski, lai Komisija un dalībvalstis izvērtētu un mazinātu šādas datu nodošanas ietekmi uz drošību saskaņā ar Eiropas ekonomiskās drošības stratēģiju;

8. mudina Komisiju un dalībvalstis paātrināt Eiropas Kritiski svarīgo izejvielu akta īstenošanu; uzsver būtisko lomu, kāda Eiropas Kritiski svarīgo izejvielu akta straujā un efektīvā īstenošanā ir Eiropas Izejvielu padomei un tās apakšgrupām; atgādina par skaidrajiem un vērienīgajiem mērķiem, kādi nosprausti, lai līdz 2030. gadam stiprinātu ES spējas iekšzemē iegūt, pārstrādāt un reciklēt stratēģiskās izejvielas; uzsver, ka saistībā ar Eiropas Kritiski svarīgo izejvielu aktu ir atlasīti pirmie 60 stratēģiskie projekti;

9. pauž nožēlu, ka Eiropas Kritiski svarīgo izejvielu akta īstenošanai netika piešķirts īpašs ES budžets, lai gan finansējuma trūkums ir galvenais šķērslis; uzsver, ka steidzami ir jānodrošina investīcijas stratēģiskajiem projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar Eiropas Kritiski svarīgo izejvielu aktu, kā arī citiem projektiem, kuru mērķis ir palielināt ieguvi, rafinēšanu, pārstrādi un reciklēšanu, kas palīdz mazināt Ķīnas radīto risku un sasniegt Eiropas Kritiski svarīgo

izejvielu akta mērķrādītājus; mudina Komisiju piešķirt turpmāku ES līmeņa atbalstu retzemju metālu un kritiski svarīgo izejvielu piegādes dažādošanai un garantēt, lai nākamajā daudzgadu finanšu shēmā tiktu iekļauta atsevišķa budžeta pozīcija nolūkā veicināt investīcijas ieguvē, pārstrādē, apritīgumā, pētniecībā un inovācijā, tostarp kritiski svarīgo izejvielu aizstāšanā;

10. uzsver, ka ES ir jāstiprina iekšzemes kalnrūpniecība un jāatjauno pārstrādes jauda; uzsver, ka viens no Kritiski svarīgo izejvielu akta mērķiem ir palielināt resursefektivitāti, izmantojot tehnoloģisko inovāciju; uzsver, ka reciklēšana un izejvielu ieguve pilsētvidē var īstermiņā mazināt piegādes ierobežojumus, un aicina Komisiju nekavējoties veikt pasākumus, lai uzlabotu retzemju metālu savākšanu un paturēšanu iekšējā tirgū;

11. uzsver, ka ir jānodrošina ilgtermiņa ekonomiskais pamatojums investīcijām kritiski svarīgo izejvielu vērtības ķēdēs un to dzīvotspēja, tostarp sniedzot finansiālu atbalstu, tādu kā cenu minimālās robežvērtības, priekšlīgumu slēgšana un stratēģisko krājumu veidošana; aicina dalībvalstis pieprasīt, lai lielie uzņēmumi, kas ražo tehnoloģijas stratēģiskās nozarēs, pienācīgi un regulāri veiktu riskgatavības darbības un pasākumus nepietiekamas piegādes mazināšanai, tostarp veidojot krājumus;

12. aicina Komisiju kopā ar dalībvalstīm izvērtēt, kāds ir ES retzemju metālu stratēģisko krājumu minimālais līmenis attiecībā uz stratēģiskajām izejvielām (tādām kā neodīms, prazeodīms, terbijs, disprozijs, gadolīnijs, samārijs un cērijs), kā arī apsekot attiecīgos galalietojumus, tostarp tos, kas saistīti ar aizsardzības industriju;

13. bez tam prasa aktīvāk rīkoties, lai izejvielu jomā noslēgtu tīras tirdzniecības un investīciju partnerības (TTIP) un divpusējas stratēģiskās partnerības, kas balstītas uz īstenām abpusēji izdevīgām partnerattiecībām un kas atbilst augstiem ilgtspējas un cilvēktiesību standartiem; pieprasa iestāties par saistošiem kritiski svarīgo izejvielu nolīgumiem, lai ilgtermiņā nodrošinātu piegādes ES, kā arī prasa garantēt lielāku pārredzamību un nodrošināt kontroles pilnvaras Parlamentam; uzsver, cik būtiski kritiski svarīgo izejvielu labākas pieejamības nodrošināšanā ir brīvās tirdzniecības nolīgumi un iniciatīva *Global Gateway*;

14. mudina attiecīgajos tiesību aktos par iepirkumu izmantot preferenču klauzulas, ko piemērotu retzemju metālu iegādei no ES piegādātājiem un uzticamiem partneriem; prasa stiprināt koordināciju ar līdzīgi domājošiem starptautiskiem partneriem, jo īpaši G7 un NATO ietvaros, un ar Japānas Metālu un enerģētiskās drošības organizāciju, lai uzlabotu zināšanu nodošanu, saskaņotu piegādes ķēžu drošību, kopīgas investīcijas un krājumu veidošanas stratēģijas un izstrādātu uzticamu avotu standartus, kas piemērojami stratēģiskajām nozarēm un projektiem;

15. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei, Komisijai, Komisijas priekšsēdētājas vietniecei / Savienības Augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, kā arī Ķīnas Tautas Republikas valdībai un parlamentam.